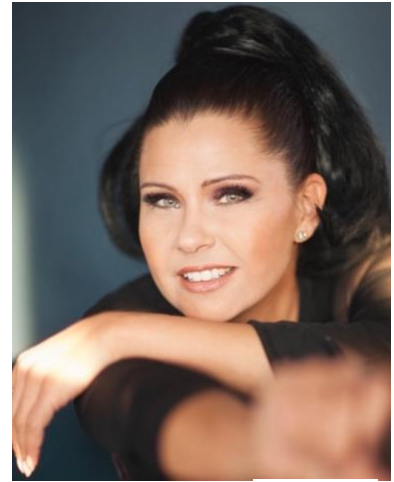

MUSIIKIN JA ÄÄNITAITEEN PIRSTALEISESSA MAAILMASSA

Tämä kirjoitus kuvaa haastattelujen kautta ammatillista matkaa musiikin ja äänitaiteen parissa. Haastateltavia on yhteensä 16, ja heille on kertynyt ammatillista kokemusta vähintään kymmenen, useimmilla parisen-kymmentä vuotta tai enemmän. Vastaajien ikäjakauma on 35–59 vuotta. Haastateltaviksi valikoitui kirjoittajan omia tuttavuuksia alkaen 1980-luvulta, eli kirjoittaja tiesi jo entuudestaan informanttien taustasta ja ammattiurasta. Näin ollen keskustelut olivat tiiviitä, noin 40–60 minuuttia kunkin kanssa. Haastattelut tehtiin videotapaamisina (Zoom) alkukesästä 2020, ja niitä täydennettiin saman vuoden joulukuussa. Tapaamiset taltioitiin, ja niiden sisältöä on tässä koottu yhteen. Haastateltujen tiedot ovat kirjoituksen lopussa. Ennen julkaisua kukin haastatelluista on saanut tilaisuuden tutustua kirjoituksen sisältöön.

Sani Aartela

Kullekin haastateltavalle jaettiin etukäteen viisi kysymystä, ja keskustelu eteni tätä kysymysrunkoa seuraten. Kysymykset olivat:

1. Mikä viehättää itsensä työllistämässä?
2. Työllistymiseen liittyviä huolenaiheita.
3. Mitä olet työllistymisestä oppinut työurasi aikana?
4. Onko jälkiviisaasti todettava jotain kuluneesta työurasta?
5. Ohjeita nuorille, jotka siirtyvät koulunpenkiltä pirstaleiseen työelämään, esim. yritystoiminnasta, oman ammattitaidon ylläpitämisestä, jaksamisesta, jne.

Lisäksi oli mahdollista lisätä vapaasti jotain mieleen tulevaa. Nämä kommentit on sijoitettu eri pääkysymysten joukkoihin.

1. MIKÄ VIEHÄTTÄÄ ITSENSÄ TYÖLLISTÄMISESSÄ?

Tyypillisin vastaus liittyi vapauteen ja siihen, että elämänrytmi on omassa hallussa. ”Työllistyminen sisältää projektikohtaisia intensiivisiä jaksoja, sopii luonteelle”, totesi eräs vastaajista. Vapaus tarjoaa myös tilaisuuden keksiä itse uusia töitä ja yrittää tehdä sitä, mikä tuntuu itsestä hyvälle: ”Ei tule tylsää.” Kokemuksen myötä tulee usko itseensä kasvaa, uskaltaa ottaa enemmän itselleen vastuuta ja nostattaa kunnianhimoaan. Ja hyvin tehty työ johtaa toiseen työhön.

Moni totesi vapauden antavan mahdollisuuden päättää, mihin asioihin panostaa. Lisäksi on mahdollista olla tekemättä joitain töitä.

Usea vastaaja totesi, että on ajautunut tällaiseen työhön: ”Keikkaelämää on aina tehty.” Yksi haastateltava kertoi, että kyse on ollut free lancer -työn jatkeesta. Kaikissa vastauksissa kuitenkin korostui omakohtainen vakava suhtautuminen musiikin ja äänitaiteen tekemiseen. Tekeminen ei perustu pakkoon vaan haluun. ”Musan pitää olla aitoo ja rehellistä, se on tärkeintä, musassa pitää olla tarttumapinta.” Projektin tuotos

Annika Eklund

saattaa yllättää ja tuottaa iloa... ”On tosi kiinnostavaa, että muut ovat kiinnostuneet siitä, mitä mä teen.” Ja keikka tuottaa mielihyvää.

Aika tyypillistä vastauksissa oli suhtautuminen rahaan: se ei ollut olennaista. Joko asiaa ei mainittu tai sitten todettiin, että riittää, kunhan saa suunnilleen toimeentulonsa. Eräs tosin kertoi, että pätkätoiden kautta on mahdollista päästä käsiksi myös vakituisiin virkoihin (ja tuloihin).

2. TYÖLLISTYMISEEN LIITTYVIÄ HUOLENAIHEITA?

Huolenaiheiden osalta keskustelu jatkui rahasta, sillä sitä ei aina tule. Ensinnäkin hinnoittelu vaihtelee paljon, ja taloudellisesti niukka elämä on vain hyväksyttävä. Terveystuho on yleisesti ottaen retuperällä. Ja pandemia-aika on osoittanut, kuinka haavoittuvainen ala muutenkin on. On pohdittava, mitkä ovat riskit vastoinkäymisten kohdatessa. Eräs vastaaja totesi kuitenkin, että hänellä on naiivi luotto työllistymiseen. Siirtyneet keikat tulevat syksyllä tai seuraavana vuonna. Yksi vastaajista pohtikin asiaa niin, että hänen huolenansa on turha murehtiminen.

Keskeinen huolenaihe olivat apurahat, koska usein puolet tuloista koostuu niistä. Entä kun apuraha loppuu? Samaan ryhmään liittyy töiden ja rahankäytön suunnitelmallisuus. On syytä olla tietty taloudellinen turva, jotta voi valmistella tulevaa työllistymistään kuluvan jakson aikana. Liike ei saa lakata. Eräs haastateltu pohti: ”Kuinka paljon täytyy uusiutua työllistymisensä kanssa?”

Ajankäytön ongelmat olivat voimakkaasti esillä. Jos bändejä on useita, keikkoja tulee päällekkäin tai vähintäänkin kasaantuu. Tämä taas johtaa siihen, että ei uskalla suunnitella keikkatöitä kovinkaan kauas. Kun puhutaan pidemmistä projekteista, on vaikeaa arvioida niiden kestoa. Toisinaan projekti venyy eikä valmista tule, joskus taas onnistuu nopeastikin. Ajankäyttö ei koostu pelkästään esiintymisestä tai harjoittelemisesta, vaan se on rajoiltaan häilyväistä. Siihen liittyvät luova toiminta, verkostoituminen, jammailu, festivaalit, jne. Myös sosiaalisessa mediassa roikkuminen on tärkeää. Mutta kuinka paljon tämä kaikki on sitten pois perheeltä? Huolta aiheuttivat työnteon vastuukysymykset. Joku toimii mieluummin rivimuusikkona kuin vastaa kaikesta. Oman vahvan uran luonti ei sovi kaikille. Sitä paitsi nimen luominen kestää aikansa ja luo suuriakin paineita tehdä omaa musiikkia.

Työn delegointi toiselle on hankalaa, kun kyseessä on taiteellinen työ. Ja vastuu painaa, kun on huolehdittava myös työllistyvistä.

Työn raskaus herätti muutaman kommentin. Ajokilometrejä kertyy tavattomasti, ja rattiin nukahtaminen väijyy. Raskaista alipalkatuista töistä nousivat esiin erityisesti laivakeikat. Positiivisena ajatteluna niistä todettiin, että kyseessä on todellinen karaistuminen keikkatyöläisen arkeen. Yleisön lukemisen taito karttuu, ja oppii tulemaan toimeen kummallisten ihmisten kanssa.

Johanna Försti

Ilkka Heinonen

Jukka Iisakkila

Se, että ei osaa kieltäytyä keikoista eikä osaa huolehtia itsestään, tuli tässä yhteydessä jo esiin. Enemmän tästä keskusteltiin seuraavien kysymysten myötä.

3. MITÄ OLET OPPINUT TYÖLLISTYMISESTÄ TYÖURASI AIKANA?

Tämän kysymyksen yhteydessä sivuttiin lukuisia asioita. Ensimmäisenä listalla on ajanhallinta, joka mainittiin useissa yhteyksissä. Yhtenä ehdotuksena oli paperikalenterin hankinta ja rauhoittuminen sen ääreen. Kannattaa olla projektien suhteen suunnitelmallinen ja järjestelmällinen sekä keskustella itsensä kanssa työajoista. Tasaista työntekoa tarvitaan, vaikka takaraja olisikin kaukainen. Monesti kaikki ei mene siten, kuin on itse ajatellut pitkällä tähtäimellä. ”Homman eteneminen on pieninä palasina.” Esimerkiksi levyjen teko on pitkä prosessi.

Sattumalta ei voi edetä, vaan takana on paljon työtä. Tästä syntyy tunne, että on kompetentti.

Toisaalta vastaajat vaalivat taiteellista hengittämistä. ”Musiikki vie läpi elämän.” Siispä projektit, jotka tekee intuitiolla, vievät eteenpäin. Musiikki on hieno elämän kompassi, joka antaa suuntaa. Jälkeenpäin tarkasteltuna asiat ovatkin näyttäneet lokahtaneen paikalleen. ”*If you take care of music, music will take care of you.*”

Sami Klemola

Muusikoille tyypillinen vaiva on palkkioiden sopiminen. Varsinkin marginaalista musiikkia joutuu tekemään ilmaiseksi, ennen kuin keikka nappaa. Jos teet ilmaiseksi, kannattaa miettiä: Viekö tämä eteenpäin? Yleensäkin rahan pyytäminen saattaa nolottaa. Palkkapyynnön on kuitenkin oltava sellainen, jonka oikeasti haluaa, jotta työnteko tuntuu järkevältä.

Ja sopimuksista on huolehdittava. Lue sopimus huolellisesti, mitä siinä sovitaan. Muusikkojen liitosta saa apua. Erityisesti suositeltiin Lottaliina Pokkisen kirjaa *Artisti maksaa* (Nemo 2017). Läpilaskutuspalvelut herättivät joissakin haastateltavissa epäilyä. Läpilaskutuksen kautta saa helposti yrittäjän leiman, vaikka palvelun tarjoaja olisikin työnantaja.

Heikki Kossi

Työhön liittyy paljon sosiaalisuutta, ja ilman sosiaalisia taitoja on vaikea työllistyä. Kannattaa kertoa eri suuntiin, mitä tekee, sillä verkostoituminen on tärkein työllistäjä. Puhelin kouraan ja sitkeästi myymään – itsensä myymistä ei pidä hävetä. Lopultakin kaikkeen muuhun menee paljon enemmän aikaa kuin itse esiintymiseen. Kannattanee osallistua johonkin markkinointikoulutukseen eikä apurahojen hakutaitokaan ole pahasta. Myös (päivitettyjen) kotisivujen merkitys tunnistettiin. Niihin liitetty katselu- ja kuuntelumahdollisuus on olennainen.

Työtilanne pysyy hyvänä, kun tekee sen verran kuin jaksaa ja tekee työnsä hyvin. Jos kysytään, mikä on töistäsi toistaiseksi paras, on oikea vastaus: viimeisin.

Petri Kuljuntausta

Työmoraali nousi esiin muutamissa vastauksissa. Kaukana takana ovat ne ajat, jolloin oltiin keikalla juopuneena. Jokainen keikka on yhtä tärkeä, ei voi olla ylimielinen, sillä keikoilta bongataan uusille keikoille. Ja bändinjohtajan on erityisesti tunnettava vastuunsa. Kaikkia kohtaan on käyttäytyttävä hyvin, sillä muusikkopiirit ovat pieniä, ja sana kiirii. Sama pitää paikkansa toki rivisoittajillakin. Suuri osa työstä on odottelua sosiaaliloissa, matkustamista, istumista studioissa jne. Siis kanssakäymistä samojen ihmisten kanssa. Ja tämän vuoksi on kyettävä toimimaan muiden muusikoiden kanssa yhdessä. Sama kunnioitus pätee myös harjoituksiin: on tultava ajoissa ja oltava suorastaan ylivalmistautunut.

Stina Koistinen

Ammatin kautta joutuu kohtaamaan myös pelkojaan, esimerkiksi esiintymisjännitystä. On kuljettava rohkeasti kohti tilanteita, jotka kokee pelottavina.

4. ONKO JÄLKIVIISAASTI TODETTAVA KULUNEESTA TYÖURASTA?

Tähän kysymykseen kertyi sellaisia asioita, joita on jo aiemmin tässä tekstissä tullut esiin. Muutamia uusiakin seikkoja virisi, ja ensin listalla ovat sellaiset asiat, jotka ovat olleet työuralle eduksi. Esimerkiksi kannattaa nuorena koetella, mihin siivet kantavat. Jos yksi juttu ei nappaa, niin on muita vaihtoehtoja, ja voitottelu ei auta.

”Kannattaa olla emansipoitunut, rohkea feministi, jolla on omia ideoita”, totesi eräs vastaaja. Toisen näkökulman mukaan kannattaa tehdä pidempiaikaisia suunnitelmia tai rakentaa haave ja pohtia, mitä sen eteen pitää tehdä. Sisäinen toimeenpaneva voima on oltava sen verran suuri, että asiat myös toteutuvat. Täytyy osata organisoida riittävällä tavalla, jotta pystyy saamaan asioita aikaan. Asioita saa eteenpäin, kun on riittävästi itsekuria. On tehtävä heti eikä jätävä venyttelemään.

Mikko Mattila

Kannattaa tarttua tilaisuuteen ja pyytää muita soittamaan kanssaan. Vastaavasti kun sanoo tällaisiin pyyntöihin rohkeasti kyllä, niin saattaa tulla miellyttäviä yllätyksiä. Tässä viitattiin paikkaustehtävään, joka sitten poiki uusia mahdollisuuksia. Yksi haastateltava korosti myös omien konserttien järjestämisen merkitystä: tuotetaan koko paketti.

On hyvä olla kiinnostunut ja utelias ympärillä olevista ilmiöistä, olla siis renessanssi-ihminen. Nykyään monipuolisuus on eduksi, tosin terävin kärki jää silloin saavuttamatta. Yksi pääsoitin on oltava.

Ammatti on identiteettityöläisen ammatti. Siihen liittyy myös taito sanoa ”ei”. Sen sanominen kasvattaa luonnetta. On nimittäin mietittävä, minkälainen muusikko olet. ”Ei” auttaa rajaamisessa ja terävöittää sitä, mihin tähtää.

Taiteilijuutta sivuttiin kahdella tapaa: Ensinnäkin pitää osata pitää omista oikeuksista kiinni. Toiseksi omaa taiteilijan herkkyyttä ei kannata hävetä. Jos tarvitsee apua, sitä on haettava.

Mainittiinpa opiskelukin kahdella tapaa. Yksi vastaaja toivoi, että olisi saanut ammattia varten ohjeita opintojensa alkuvaiheessa. Useampikin taas mainitsi opiskelun olleen onnenpotku, koska sitä kautta syntyivät verkostot, jotka kantavat yhä. Ja toisin päin: Opetushommat antavat välillä itselle uutta oppia ja näkökulmia, joita opiskelijat tarjoavat. Myös ulkomaan kortti kannattaisi katsoa.

5. MITÄ OHJEITA ON ANTA A KOU LUNPENKILTÄ PIRSTALEISEEN TYÖELÄMÄÄN SIIRTYVILLE NUORILLE ESIMERKIKSI YRITYSTOIMINNASTA, OMAN AMMATTITÄIDON YLLÄPITÄMISESTÄ, JAKSAMISESTA, JNE.?

Teppo Mäkyne

Tähän kappaleeseen on koottu haastateltujen antamia ohjeita huoneen-
tauluiksi. Jaksamisesta huolehdittiin eniten:

- Ota aikaa nukkumiseen, syö, juo, kävele. Perusasioiden on oltava kunnossa, vaikka kuinka on maaninen luomisvaihe päällä.
- Työn vastapainoksi pitää olla ihan jotain muuta.
- Hanki urheilulaji, joka hyödyttää itse työtä. Tämä vastaaja oli löytänyt astanga-joogan.
- Jaksaminen on persoonallinen kysymys. Pitää itse osata kuunnella itseään. Oman kehon tunteminen auttaa fyysisistä ja henkistä jaksamista.
- Tunnista, milloin kannattaa sanoa kyllä, milloin ei.
- Miten rytmität työn? On tärkeä miettiä, millainen työrytmi sopii itselle.
- Erotta, mikä on työtä ja mikä ei (esimerkiksi lomailu).
- Ei kannata röpötellä (juopotella).
- Musiikkia vaanivasta tinnituksesta varoitettiin myös.

Riku Pelo

Taiteen tekemisestä kannettiin toki huolta:

- Jos aikoo olla jossain asiassa hyvä, pitää erikoistua. Mutta pitää oppia myös kokonaisuudesta.
- Pakonomainen halu tehdä vain tiettyä asiaa saattaa kätkeä ympärillä olevia asioita, joita voisi tehdä ja jotka mahdollistaisivat sitten sen tekemisen, mikä on itsellä syvemmillä mielessä.
- Innokkuus tekemiseen saattaa johtaa siihen, että tulee tehneeksi sivujuonteita, jotka syövät aikaa pääasialta.
- Jos tekee sellaista työtä, johon ei ole intohimoa, väsyminen tulee nopeasti. Kannattaa siis tehdä sellaista työtä, josta tykkää ja jolla tulee toimeen.

Valtteri Laurell Pöyhönen

- Pitää olla rehellinen itselleen siitä, mitkä asiat sopivat itselle ja mitkä eivät. Jos vahvasti uskoo omiin mielenkiinnon kohteisiinsa, asiat tulevat onnistumaan siten, kuin ne itselle parhaiten sopivat.
- Kun teet jotain biisiä, onko se valmis? Voiko siihen laittaa lisää rakkautta?
- Itsenäiset päätökset ovat olennaisia, ei tehdä internetin painostuksesta. Somen palvonta vie aikaa pois musiikista.
- Suomessa on tapana laittaa ihmiset lokeroihin. Ei pidä ajatella sitä, mitä muut ajattelevat, jos minä teenkin nyt tätä.
- Kuuntele erilaista musiikkia, varo pinnalista musiikkia.

Veera Railio

Työllistyminen oli esillä seuraavasti:

- Moniosaajuus ja vastuunotto ovat olennaisia.
- Pitää luottaa siihen, että elämä kantaa, kun tekee hommansa kunnolla.
- Kannattaa olla varasuunnitelma keikkahomman lisäksi, koulutus ammattiin ja ehkä toinen ammattikin.
- Mitään töitä ei pidä väheksyä.
- Välttämättä asiat eivät ole kovin helppoja. Joskus itsensä työllistäminen on vaikeata ja työlästä mutta sitä palkitsevampaa.
- Kuuntele niitä, joilla on kokemusta. Kysy rohkeasti.
- Monipuolisuus on tärkeää. Se mahdollistaa sen, että on pystyy tekemään monenlaisia asioita, joista se oma toimeentulo tulee. Samalla se vahvistaa omaa hyvinvointia.
- Työyhteisössä menestyy näin: ajoissa paikalle, osaa asiansa, nuotit mukana, kohteliaat käytöstavat, ei valita turhasta, selvin päin, ei diivailua
- Yrittäjyys tulee näkyvämmäksi, kun työllistää toisia. Syntyy vastuu ja tarve oppia delegointitaito.
- Kirjanpito on tarpeen. Osuuskunta on hyvä vaihtoehto, jos ei kirjanpito ole hanskassa.
- Kannattaa pitäytyä omassa kultaisessa osaamisessa mutta samalla huomata, mitä muuta se osaaminen mahdollistaa. Ei kannata sulkea asioita pois.
- Suhteita on haettava. Aktiivisuus ja hengailu ihmisten kanssa on arvokasta.
- Mennään reippaasti, mennään ja tarjotaan koko ajan. 20 tarjouksesta saattaa yksi, korkeintaan kaksi vetää.
- Opettele soittamaan ja laulamaan erilaista musiikkia.
- Ei pidä lopettaa harjoittelua.
- Kannattaa tehdä itse oma levy.

Teemu Viinikainen

Opiskelu sai myönteistä huomioita.

- On upeaa olla koulussa. Samanlaista tilannetta ei tule uudelleen.
- Koulussa tutustut muihin muusikoihin. Mene erilaisiin bändeihin. Muusikkoutta ei opi kirjoista. Tekemällä oppii.
- Teorian ja solfan opiskelu ei ole hukkaan heitettyä aikaa. (Kirjoittajan oli pakko nostaa tämä esiin!)

Haluan kiittää keskusteluihin osallistujia kokemuksen rintaäänestä sekä keskustelujen paneutuneesta ja pohtivasta otteesta ja toivottaa onnea ja menestystä!

Matti Ruippo, 8.12.2020

Kyselyyn osallistuivat:

Sani Aartela; artisti

<https://www.instagram.com/aikakoneofficial/>

Annika Eklund; laulaja

<https://www.facebook.com/annikaeklundmusic/>

Johanna Försti; solisti ja laulaja

<http://johannaforsti.com>

Ilkka Heinonen; muusikko

<https://www.facebook.com/IlkkaHeinonenMusic>

Jukka Iisakkila; kapellimestari, muusikko, professori

<https://www.jukkaiisakkila.com/>

Sami Klemola; säveltäjä

<https://core.musicfinland.fi/composers/sami-klemola>

Heikki Kossi; Foley-artisti, äänisuunnittelija

<http://www.h5.fi/>

Petri Kuljuntausta; äänitaiteen ja elektronimusiikin dosentti

<https://kuljuntausta.com>

Stina Koistinen; artisti, säveltäjä, sanoittaja, tuottaja

<https://www.stinakoistinen.com/>

Mikko Mattila; yleismuusikko

<https://www.facebook.com/mikkomattila3>

Teppo Mäkynen; muusikko, säveltäjä

<http://jazzfinland.fi/artisti/teppo-makynen>

Riku Pelo; oopperalaulaja

<https://www.virtuoso.fi/>

Valtteri Pöyhönen; säveltäjä, tuottaja ja muusikko

<http://valtteripoyhonen.com/>

Veera Railio; laulaja-muusikko

<http://www.veerarailio.com>

Juki Välipakka

Teemu Viinikainen; jazzmuusikko ja kitaransoiton opettaja
<http://www.teemuviinikainen.com>

Juki Välipakka; muusikko
<https://www.frimframmusic.com/>